

22.11.2019

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

FinELibin ohjausryhmän kokous 29.11.2019

Aika	perjantaina 29.11.2019 klo 13-16
Paikka	Kansalliskirjasto, Päärakennus, Yliopistonkatu 1, 2. krs, C222, Fabiania-kokoushuone
Läsnä	Riitta Pyykkö, vararehtori, Turun yliopisto, puheenjohtaja Kristiina Hormia-Poutanen, johtaja, Kansalliskirjasto/kirjastoverkkopalvelut Tuula Hämäläinen, Team Leader, Knowledge Solutions, VTT Lea Kauppi, pääjohtaja, Suomen ympäristökeskus Eeva Klinga-Hyöty, tietopalvelupäällikkö, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Tarja Koskimies, kirjastonjohtaja, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, etäyhteydellä Liisa Rossi, järjestelmä- ja verkkopäällikkö, Kuopion kaupunginkirjasto Sirpa Suonpää, johtava asiantuntija, tietopalvelu, Luonnonvarakeskus Pia Södergård, överbibliotekarie, Åbo Akademi Kimmo Tuominen, ylikirjastonhoitaja, Helsingin yliopisto
Poissa	Kristiina Kontiainen, ylitarkastaja, Etelä-Suomen aluehallintovirasto Anne Luoto-Halvari, ylitarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö Jukka Määttä, rehtori, Humanistinen ammattikorkeakoulu Virva Nousiainen-Hiiri, toimistopäällikkö, Helsingin kaupunginkirjasto Tapani Sainio, ylitarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Asiantuntijat	Ari Alkio, tietoasiantuntija, Kansalliskirjasto/FinELib, sihteeri Paula Mikkonen, tietoasiantuntija, Kansalliskirjasto/FinELib Terhi Manninen, hankinta-asiantuntija, Kansalliskirjasto/FinELib Iina Peltonen, tietoasiantuntija, Kansalliskirjasto/FinELib
Esittelijä	Arja Tuuliniemi, palvelupäällikkö, Kansalliskirjasto/FinELib

Esityslista

1. Kokouksen avaus, osallistujien toteaminen ja esityslistan hyväksyminen

Esitys:

Puheenjohtaja avaa kokouksen ja toteaa osallistujat.

Hyväksyttäneen esityslista.

Tiedoksi ed. kokouksen hyväksytty pöytäkirja (Liite 1).

Päätös:

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 13.04 ja totesi osallistujat. Esityslista hyväksyttiin.

2. FinELibin tulevaisuuden visio 2025

FinELibin tulevaisuuden visiota kaudelle 2021-2030 on tehty FinELibin ohjausryhmän ja visiointia varten perustetun projektiryhmän voimin. Työhön ovat osallistuneet konsortion jäseniä visiointityöpajassa sekä kommentoimalla visiointityön tuloksia. FinELib-konsortion ja Finnan visioita on työstetty yhteisissä työpajoissa.

22.11.2019

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

Työskentelyn kuluessa todettiin, että toimintaympäristö on niin nopeassa muutosvaiheessa, että tässä vaiheessa ei kyetä visioimaan tulevaisuutta kymmenen vuotta eteenpäin. Tämä vuoksi päädyttiin siihen, että linjaukset tehdään vuodelle 2025 ja ennen 5-vuotiskauden päättymistä arvioidaan uudelleen toimintaympäristöä ja linjauksia seuraavaksi viideksi vuodeksi.

Esitys:

Ohjausryhmä ottaa kantaan valittuihin painopisteisiin, tahtotilaan ja perustehtävään. Mihin suuntaan ohjausryhmän mielestä tehtyä työtä pitää vielä terävöittää? Voidaanko ehdotus hyväksyä konsortion tulevan viiden vuoden linjauksiksi? (Liite 2.)

Keskustelu:

Kristiina Hormia-Poutanen ja Arja Tuuliniemi esittelivät FinELibin visiota 2021-2025. Ohjausryhmän käsittelyn jälkeen FinELib-konsortiolla on vielä mahdollisuus kommentoida työn tulosta. FinELibin ohjausryhmä hyväksyy vision vuoden 2020 ensimmäisessä kokouksessaan.

Yleiskommentteina todettiin, että visio on hyvä ja kunnianhimoinen. Hyvänä asiana pidettiin johtamismallin kehittämisen nostamista esiin ja ehdotettiin myös konsortiosopimuksen laatimista. Toimintasuunnittelun yhteydessä määritellään tarkemmin konsortion roolit ja vastuut. Ohjausryhmässä keskusteltiin myös riskianalyysin tarpeesta.

Päätös:

Seuraaviin vision sanamuotoihin esitettiin muutoksia.

02 Perustehtävä: ”FinELib mahdollistaa yhdessä konsortiona digitaalisten aineistojen saatavuuden ja aineistojen välittömän avoimen julkaisemisen” muutetaan muotoon ”FinELib mahdollistaa osaltaan yhdessä konsortiona digitaalisten aineistojen saatavuuden ja aineistojen välittömän avoimen julkaisemisen”.

03 FinELib tahtotila 2025: Lause ”Valtaosa tutkijoiden julkaisuista on välittömästi avoimia” muutetaan muotoon ”Tutkijoiden julkaisut ovat välittömästi avoimia” Lause ”Konsortion yhteistyö mahdollistaa avoimen julkaisemisen” muutetaan muotoon ”Konsortion yhteistyö mahdollistaa avoimen julkaisemisen ja aineistojen saatavuuden”.

04 Strategiset painopisteet: avoimet julkaisut-kohta. Muutetaan ensimmäinen lause muotoon ”Kotimaisten ja kansainvälisten tiedejulkaisujen ja ammattilehtien tulee olla avoimesti kaikkien käytettävissä”.

3. FinELib-sopimukset avoimen julkaisemisen näkökulmasta

FinELib-konsortio on viimeisten vuosien aikana neuvotellut kustantajien kanssa sopimuksia, jotka kattavat pääsyyntä lehtiin ja avoimen julkaisemisen. Sopimuksissa avoin julkaiseminen toteutuu eri tavalla, riippuen mm. ajankohdasta milloin sopimukset on solmittu.

22.11.2019

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

Konsortio on kerännyt tietoa sopimuksista mm. julkaisumäärien ja kustannusten osalta (Liite 3). Sopimusten vaikuttavuuden ja konsortion tavoitteiden toteutumisen arviointi edellyttää systemaattista datan keruuta sopimuksittain.

Esitys:

Ohjausryhmä ottaa kantaa, mitä dataa konsortion tulisi kerätä sopimusten arviointia varten ja vaikuttavuuden osoittamiseksi.

Keskustelu:

Arja Tuuliniemi esitteli mitä tietoa on kerätty julkaisumääristä ja kustannuksista ja kysyi mitä tietoja ohjausryhmä toivoo näkevänsä kun arvioidaan sopimuksia.

Ohjausryhmä keskusteli mitä dataa konsortion tulisi kerätä sopimusten arviointia varten ja vaikuttavuuden osoittamiseksi. Toivottiin kokonaishintojen kehittymisen seuraamista konsortion ja kirjaston tasolla, avointen julkaisujen määriä, viittauksia, käyttötilastoja, tieteellistä vaikuttavuutta ja verkkonäkyvyyttä. Todettiin, että vaikuttavuuden arviointia varten olisi hyvä saada selvityshanke.

Päätös:

Merkittiin tiedoksi ohjausryhmän toiveet raportoinnille.

4. Kustannustenjakotyöryhmä

Osaan FinELibin lehtipaketeista on sovellettu vuodesta 2002 lähtien konsortion kustannustenjakomallia. Kustannustenjakomallilla haluttiin jakaa aineiston kustannukset konsortion sisällä oikeudenmukaisesti seuraavien periaatteiden mukaan: tasapuolisuus, perustuu faktoihin, yksinkertaisuus ja läpinäkyvyys, aineistot kunkin organisaation tarpeen mukaan. Mallia on sovellettu pääasiassa kokotekstiaineistoihin, joiden hinta on perustunut painettujen lehtien tilauskantaan. Mallissa kustannukset jaetaan käyttötilastojen ja käyttäjämäärien perusteella.

Vuonna 2019 kustannustenjakomallia sovelletaan edelleen neljään aineistoon (Sage, Wiley, Emerald ja Springer). Avoimen julkaisemisen tultua mukaan sopimusneuvotteluihin, on konsortiossa noussut tarve tarkastella uudelleen sitä miten aineisto- ja julkaisukustannuksia konsortiossa jaetaan. Tarkastelussa on otettava huomioon julkaisemisen rahoitus. Kustannustenjakoon liittyviä tarpeita ja pohdintoja on myös muissa maissa.

Esitys:

Ohjausryhmä nimeää työryhmän, joka tekee ehdotuksen konsortion kustannustenjaon kehittämisestä, asettaa työryhmälle tavoitteet ja aikataulun. Työryhmän tulee edustaa riittävän monipuolisesti konsortion jäseniä ja ryhmässä tulee olla asiantuntemusta tutkimuksen rahoituksesta ja aineisto- ja julkaisukustannuksista.

Keskustelu:

Arja Tuuliniemi kertoi kustannustenjakomallin taustaa. 2000-luvun alussa työryhmä laati konsortiolle kustannustenjakomallin. Mallia sovelletaan tällä hetkellä neljään aineistoon.

22.11.2019

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

Ohjausryhmässä ehdotettiin myös työrukkasen perustamista, joka laatii laskelmat työryhmälle. Kaikkien kirjastosektoreiden tulee olla edustettuina työryhmässä.

Päätös:

Päätettiin perustaa työryhmä miettimään kustannustenjakoa konsortiossa. Työryhmän tehtävänä on laatia esitys ohjausryhmälle siitä jaetaanko aineistojen kustannuksia konsortiossa. Jos kustannuksia jaetaan, ryhmä laatii kriteerit ja periaatteet kustannustenjaolle sekä esittää mihin aineistoihin kustannustenjakoa sovelletaan. Pyydetään ehdotuksia työryhmän jäseniksi Unifilta, Arenesta, Tulanetista, FUNista, Amkit-konsortioista, tutkimuslaitos/erikoiskirjastoista sekä Suomen Akatemiasta. Nimetään ryhmä heti alkuvuodesta 2020. Työryhmän ehdotus kustannustenjakomallin kehittämiseksi tulee olla valmis toukokuussa, jotta mahdollista mallia voidaan soveltaa aineistoihin, joista neuvotellaan vuonna 2020. Ehdotus käsitellään kesäkuun ohjausryhmässä.

5. Avoimen tieteen tukipalvelut ja niiden rahoitus

Avoimen tieteen tukemiseksi on syntynyt kansainvälisiä infrastruktuureita. Monet palveluista ovat jo oleellinen osa myös suomalaisten organisaatioiden avoimen tieteen palveluja. Organisaatioiden kannalta on tärkeää, että palveluiden pysyvyys on turvattu. Palveluita on rahoitettu tukimaksuilla tai määräaikaisella rahoituksella. Palveluiden pysyvyyden turvaamiseksi on perustettu avoimen tieteen palveluiden yhteenliittymä The Global Sustainability Coalition for Open Science Services (SCOSS, <https://scoss.org/>), jonka tarkoituksena on helpottaa palveluiden kestävä rahoitusta. Palveluita joita SCOSSin kautta tällä hetkellä rahoitetaan ovat DOAJ ja SherpaRomeo.

Esitys:

Keskustellaan siitä, miten konsortio voi tukea SCOSSin kautta avoimen tieteen infrastruktuureja.

Keskustelu:

Arja Tuuliniemi esitteli SCOSSin rahoitusmallia. Ohjausryhmä totesi, että DOAJ ja SherpaRomeo ovat tärkeitä avoimen tieteen palveluita. Todettiin myös, että mikäli rahoitukseen osallistutaan, on tärkeää olla mukana SCOSSin ohjausjärjestelmässä.

Päätös:

FinELib-toimisto selvittää mitä kustannuksia konsortion tuki DOAJille ja SherpaRomeolle tarkoittaisi.

6. Aineistohankintatilanne

Esitys:

Arja Tuuliniemi ja FinELibin asiantuntijat esittelevät aineistohankintatilanteen. Keskustellaan esittelystä.

Päätös:

22.11.2019

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

Merkittiin esittely tiedoksi.

7. Muut asiat

8. Tiedotusasiat

8.1. Suomen Akatemian tiekartta – FinELibin hankehakemus

8.2. OA2020 – tilannekatsaus <https://oa2020.org/progress-report-nov2019/>

8.3. Ohjausryhmän kokoonpano:

Unifi on nimennyt FinELibin ohjausryhmään seuraavat vararehtorit: Paula Eerola, HY; Ossi Naukkarinen, Aalto ja koulutusrehtori Helka-Liisa Hentilä, OY. Kahden rehtoriedustajan sijaan ohjausryhmää täydennetään kolmella edustajalla, koska ohjausryhmän nykyinen puheenjohtaja Riitta Pyykkö ei jatka FinELibin ohjausryhmässä vuonna 2020.

9. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään helmikuun kahden ensimmäisen viikon aikana. FinELib-toimisto lähettää ehdotukset kokousajoiksi.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.51.

LIITTEET

Liite 1. Edellisen kokouksen pöytäkirja tiedoksi

(https://www.kiwi.fi/download/attachments/41027142/Ohjausryhma_poytakirja_03-19.pdf?version=1&modificationDate=1572962397492&api=v2)

Liite 2. Luonnos FinELib-konsortion visioksi 2025

Liite 3. FinELibin lehtipakettisopimuksista kerättyä dataa